

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקרי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף
עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]
מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת בבא קמא

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאורייתא = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - עי' בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיו.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך
נא להעיר הערות

כל הזכויות שמורות
תש"ס

כתובת להערות :
גפ"ת, רח' חזון איש 36
פעיה"ק ירושלים תובכ"א
טל : 571-2016 (02)

פ"ט הגזול עצים

גמ' צג: - צד:

גזלן ששינה (שיפוי עץ) (שנשתנה שמו), עיבור, לידה, טענה צמר, גזיזה, נעשה איל, הזקין, הרקוב) קונה ומשלם כשעת הגזילה [אשר גזל]

שינוי דהדר לברייתו -

אביי ור' יוחנן - קונה מדרבנן [תקנת השבים] ולא מדאורייתא [אשר גזל - מ"מ], רב אשי - לא קני

ליבון צמר (לצירוף לראשית הגז): חכמים - אינו שינוי

ר"ש - הוי שינוי - חוץ: מניפוז בלי סירוק לרבא, בלי גפרית לר' חייא ב"ר אבין, מלר"ש בן יהודה אליבא דר"ש לאביי

צבעו הוי שינוי חוץ מלר"ש בן יהודה אליבא דר"ש - לרבא - ביכול להעבירו

לאביי - אין שינוי קונה א' לב"ש [גם שניהם] (ומח' אי אף לב"ה) (לרבא - רק אתנן דאמאס)

(ב) לר"א בן יעקב (לרבא רק במצוה הבאה בעבירה)

(ג) לר"ש בן אלעזר - חוץ מהשביח [תקנת השבים] (לרבא - רק בחזור לברייתו)

(ד) לר' ישמעאל (לרבא - רק לפאה [תעזוב יתירא])

אין מקבלים החזרת גזל, רבית [תקנת השבים בימי רבין] חוץ: מלצאת ידי שמים, גזילה קיימת - אבל לא מריש בבנין (רש"י - ישלם דמים)

יורשים א"צ להחזיר [רש"י - כרשות לוקח - קנו בשינוי רשות] אלא דבר מסויים כשעשה אביהם תשובה [כבוד אביהם]

קודם התקנה רועים וכו' מחזירין למכירים והשאר לצרכי ציבור

רש"י צד.

גזל מעוברת, טענה - קונה הולד והגזילה בשינוי (נימוקי יוסף - ולא הפרה)

עני שמצרף לקט שכחה ופאה בכרי פטור ממעשר, לרש"י ברכות מ: וסוטה מג: חייב מדרבנן

דישה לאו שינוי

גמ' צה: - צו:

גזיזה, וולדה, שבח:

ר"מ - לנגזל [קניס] חוץ משגג (לוקח שלא יודע דגזולה)

ר"י - דגזולן (וישלם אם נפחת) [לרש"י - שינוי קונה]

לרב זביד חוץ מעדיין ע"ג הגזילה - לנגזל, לר"פ לגזולן

ר"ש - דגזולן לרב זביד וישלם כשעת הגזילה ממ"נ, לר"פ - דנגזל וישלם לגזולן כמקבל להשביח

גובה רק מבני חורין: פירות ושבח דלוקח מגזולן, מקבל לזון בן אשתו, שט"ח וכתובה בלי אחריות, מזון האשה ובנות

תשלומי שבח במעות: בכור לפשוט, בע"ח דמסיק כשיעור ארעא בלי השבח דלוקח אפותיקי או למ"ד א"א לסלקו בזווי, בע"ח ליתומים

השביח גזולן (מטלטלי) ומכר, השביח לוקח - זכה (רש"י - כמקבל להשביח לר"ש; הכל [תקנת השבים]), וספק בלוקח ראשון גוי שהשביח

ר"פ, רבא - שינוי בעי שינוי השם שאינו חוזר

אפי' מלבינה לעפר, זווי לנסכא [כשחוזר הוי פנים חדשות (רש"י - א"א לצמצם)]

ר"נ קנס לגזולן עתיק לשלם מחצה מהשבח

רש"י צה: - צו.

בע"ח גובה מלוקח שבח המגיע לכתפים - לרש"י - שגדלה כל צרכה

נחלקה תיומת: רש"י כאן - העלה האמצעי,
רש"י סוכה - ב' עליונים מפוזרין ונסדק השדרה עד העלין שלמטה מהן
נחלקה התיומת דמפסלא, שינוי הוא וקני

גמ' צו: - צח:

כחש דלא הדר הוי שינוי

לר"מ, לרב לחכמים דר"מ - עבד שהזקין א"ל הרי שלך לפניך [כקרקע דאינה נגזלת]
רב - עושה מלאכה בעבד חבירו שלא בשעת מלאכה פטור [זה נהנה וזה לא חסר - וניחא לו דלא
ליסתרי (יבטל)] חוץ מהלוהו [מיחזי כרבית]
בספינת חבירו (מטלטלי) משלם פחתה, ובעבידא לאגרא ישלם שכרה (רש"י - אם רבין מפחת) אא"כ
דעתו לגזול
שינוי שאינו ניכר (נפסל, נטמא, נאסר) - א"ל הרי שלך לפניך [ברייטא - אשר גזל כעין שגזל, רש"י - כל
בהמות לאו למזבח קיימי],
חוץ משור שנגמר דינו לרבנן דר' יעקב [רב חסדא - איסורא נ, רבה - קטליה בידים - שמסרו לב"ד
דגומרין דינו בפניו]

נפסל מטבע אינו קונה - רב הונא - בפסלתו מלכות
רב יהודה - רק במדינה זו אבל פסלתו מלכות מינכר היזיקה

תשלום מטבע שנפסלה -

רב - במטבע היוצא עכשיו (לרש"י - כשקצץ במעות עבור פרקמטיא אבל לא בהלוהו (סתם))
וכשהוסיפו עליו - מנכינן כשנתייקר טיבעא או הוסיפו $\frac{1}{5}$ (לרש"י) (לר"ח יותר $\frac{1}{5}$)
ורב חסדא חולק
שמואל - "תוציאו במישן" - ר"נ - כשמלכיות מקפידות זע"ז דוקא כשאפשר ללכת שם ע"י הדחק
(וכן לחילול מע"ש)

התקינו שכל מעות יוצאות בירושלים כשיד ישראל תקיפה

{ מטבע של ירושלים, אברהם }

רבה - פטור (רש"י - משום גרמא):

א) בהתיז מטבע מיד חבירו לים צלולין (אבל אין מחללין מע"ש [וצרת הכסף בידך]),
ב) שף הצורה (בלי חסרון),
ג) פוגם אוזן פרה,
ד) שורף שטר (רב דימי ב"ח - לרבנן דר"ש, רב הונא בדר"י - מודה ר"ש בלאו עיקרו ממון דלאו
כממון) - אמימר - לר"מ חייב מדינא דגרמי

לרבה הכה אזנו וחרשו אינו גרמא דא"א בלי דם

פירות שהרקיבו מקצתן - הרי שלך לפניך, כולן - כשעת הגזילה

גמ' צח: - ק:

אומן לתקן שקלקל חייב, בנאי שסותר מצד זה ונופל מצד אחר שלא מחמת המכה פטור
רב אסי - אומן שיצר כלי פטור [קונה בשבח כלי] חוץ מצמר וסמנין דבעה"ב והצבע כשכיר
התנה סכום הדריכות ומחיר - לרש"י - הוי שכיר יום

לרב ששת - יש בל תלין אקבלן אבל לא כשמשביח כלי [רש"י - זביני]

מקדש בעשיית תכשיטין משל אשה - לר"מ מקודשת, וחכמים חולקין [מח' אי קונה בשבח כלי,
אי שכירות רק בסוף (לרש"י - כשמחזיר) ואינו מלוה,
אי מקדש במלוה מקודשת, בהוסיף משלו אי דעתה אפרוטה (כרבי) או אמלוה (כר' נתן)]

טבח שניבלה - שמואל כר"מ - חייב אף בחנם [נתקל פושע]
ר' יוחנן כרבנן - אומן בחנם פטור [אנוס], בשכר חייב

מראה דינר לשולחני וטעה חייב [גרמי]
חוץ מאומן בקי דא"צ למיגמר כלל פטור (ולפנים משה"ד חייב)
גרמי דר"מ - מחיצת הכרם שנפרצה ולא גדרה בעל הכרם [לרש"י - שלא יוסיף $1/200$] והוסיף הזרע א'
ממאתים

גמ' ק: - קב.

צמר שצבע כעור (רש"י - אין שינוי ממה שהתנה) - ידו אתחתונה - נותן יציאה או שבח
צבעו צבע אחר - ר"מ - משלם דמי צמר [קונה בשינוי] (רש"י - או ישלם שכרו ויקח הצמר)
ר"י, להל' - ידו אתחתונה - יציאה או שבח (רש"י - או שכרו) [לרש"י - קנס]
ספק אי חזותא מילתא - נ"מ בגזל צמר וצבע והחזיר צמר צבוע שהוזל או צבע קוף, קוף שצבע צמר
דשני אי יכול לתבוע סמנין
וחזותא מילתא בערלה [וערלתם ערלתו] ובשביעית [תהיה - בהויתה]
ולאו מילתא בדם תבוסה בבגד שאינו יוצא להצטרף לרביעית [דרבנן - הקילו]
סתם עצים להסקה דהנאתן אחר ביעורן (רש"י - מגחלים)
ואין קדושת שביעית אפי' עצים דמשחן (לרש"י - להאיר)
משא"כ סתם מיני צבעים לצביעה דהנאתן בשעת ביעורן (לרש"י - כשכלה ביוורה קולט הצבע)
ועלי קנים וגפנים דסתמן להכי ולהכי - הולכין בתר מחשבת לקיטה
לר' יוסי דמותר להשרות ולכבוס ביין שביעית [לכם - לכל צרכיכם (אפי' הנאתן אחר ביעורן)] [לרש"י -
אין קדו' שביעית לעצים דמשחן] [מחשבה מהני]
לאכלה - רק לצורך דבר השווה לכל אדם
רב הונא - אין סדר למשנה, רב יוסף - נזיקין חד מסכת ויש סדר

גמ' קב: - קג.

שליח למחצית שכר ששינה מדעת בעה"ב -
לר"מ לר' יוחנן שינוי קונה ורווח לשליח, לר' אלעזר בשליח לאוכל וכו' - ולא לסחורה [רש"י - נחא
לי ואינו שינוי]
לר"י דשינוי אינו קונה - לר' יוחנן - מחצית רווח לבעל המעות, וכל הפחת לשליח [לרש"י - לא
לעוותי]
למערבא אינו קנוי [אין דעת מוכר] (לרב שמואל בר ססרטי אפי' לא שינה אינו קנוי אא"כ
הודיעו)
ר' אבא - המקדיש נכסיו נעשה כהקנה כסות אשתו ובניו להן מעיקרא
הקונה שדה בשם "ריש גלותא", בהתנה לעדים שרוצה שטר אחר לעצמו כופין המוכר לכתוב
נתן מעות אשער הזול ולא משך (לרש"י - ואין לו פירות) - לרב אם מכר הפירות ביוקר אסור לקבל המעות
[מיחזי כרביית] אא"כ מכר בשמו
(לר' ינאי מה לי הן מה לי דמיהן (לרש"י מחזיר דמיהן בפירות אחרות ולא בזוזי))

גמ' קג. - קד:

נשבע לשקר על גזילה, פקדון וכו' והודה -
חייב להוליך קרן (ש"פ) אחריו או יורשיו למדי [לאשר הוא לו יתננו - לכפרה]
או יתן לשליח ב"ד (לרש"י - לשומרו עד שיבא נגזל [תקנת השבים]) למשנתינו אפי' עשאו גזלן, לר"ש
ב"א דוקא נגזל
או לשליח שעשאו הנגזל בעדים לרב חסדא ור' יוחנן ור' אלעזר (ורבה חולק ["נאמן הוא"])
ותקנו בהוצאה יתירה מקרן שיניח בב"ד
בלי שבועה הוי גביה פקדון
לא ידע מי גזל - לר' טרפון יניח (לרש"י - לפניהם שהבעלים שם)
חוץ מהודה מעצמו אפי' בלי שבועה ישלם לכ"א [לצאת י"ש],
לר"ע ישלם לכ"א אפי' בלי שבועה
חוץ ממקח בלי שבועה יניח לר"ש ב"א (ו"מעשה בחסיד" חולק)

שליח לקבל מעות -

- (א) עדים חתומים אחותמו (לרש"י - מסר סימנין) לשמואל אין משלחין, לר' יוחנן משלחין
(ב) הו"א יכתוב התקבלתי (רש"י - בקבלתו דשליח) (למסקנא - שמא ימות)
(ג) יקנה לשליח אגב קרקע ויכתוב השליח התקבלתי
(ד) תוס' להל' - שליח שעשאו בעדים
(ה) לרבה - רש"י - א"ל בפניו "שלח על ידו"

גמ' קד: - קו.

חומש ממונא הוא - נשבע אחומש ש"פ חייב חומשו, יורש משלם חוץ מנשבע האב והודה הבן [אשר גזל]

בן שנשבע והודה פטור מחומש באין גזילה קיימת [כפירת שעבוד קרקעות], בשגג בשבועה

ב' לשונות בר"פ בגזילה קיימת פחות מש"פ אי צריך להוליכו אחריו [שמא תיסקר]

רבא - גזל ש"פ והוזל חייב להחזיר, גזל ש"פ והחזיר חצי אין כאן מצות השבה

ב' שערות לנזיר ונשר א' אין כאן מצות גילוח

ספק בסתם חצי שיעור נקב בחבית (לרש"י - ע"פ ארובה להציל העלייה)

ספק בנשבע אחמץ גזול שעבר הפסח אי הוי כפירת ממון, לרבה כן [אי מיגנב חייב ממון]

רבה - גזלן שטען שהוא שומר (או קניתי ולא שלמתי) חייב (רש"י - קרבן שבועה) [אי מיגנב חייב] אא"כ אמר הילך [וכחש בה פרט למודה בעיקר]

ע"א שנשבע שאינו יודע על אבידה או מוצאה -

ר' חנינא כת"ק דפטור, שמואל כר' אלעזר בר"ש דחייב [מח' אי גורם לממון כממון]

רב ששת - כופר בפקדון שבידו (אין אשתמוטי) בלי שבועה נעשה גזלן וחייב באונסין [וכחש בה... והשיב את הגזילה]

בפקדון באגם - משנשבע

רב - כפר בהלואה או פקדון והשביעוהו בב"ד ובאו עדים פטור [ולקח בעליו (שבו) ולא ישלם]

חוץ: מטענת גנב [כ' תשלומי כפל], מהודה [והתודה - קרן חומש ואשם]

ור"נ חולק [קרא שהנתבע ישבע]

השביע ה' פעמים חייב עכאו"א חומש ואשם [ר"ש - יכול לחזור ולהודות, קח. - וחמישיתו - הרבה (וכן כפילי)], לרב המנונא לרב דוקא חוץ לב"ד או קפץ ונשבע (ורבא חולק)

גמ' קו: - קח.

אין שבועה וכפל על פקדון שנתן קטן [כי יתן איש] אפי' תבעו בגדלות [יבא דבר שניהם (רש"י - היקש) - נתינה ותביעה שוין בגדלות]

לר' חייא ב"א דוקא באכלו בקטנותו [רש"י - לא ירד לתורת טענה (משא"כ אבידה)]

ורב אשי חולק [ממ"נ לא בא מכח בן דעת (משא"כ אבידה)]

ר' חייא ב"א בשם ר' יוחנן, רמי ב"ח - חיוב טענת גנב בשומרים רק במודה במקצת [כי הוא זה]

ור' חייא בר יוסף חולק [כי הוא זה אמלוה משא"כ פקדון דמעיו לכפור הכל (לרש"י)]

ר' חייא בר יוסף - כפל בטענת גנב רק כששלח יד לפני שבועה [ונקרב... אם לא שלח יד]

ר' חייא ב"א - חייב בלא שלח יד, וספק בשלח [רש"י - שלו כפר]

לרב ששת פטור בשלח יד [אם לא שלח... ישלם שנים]

ר' יוחנן - נשבע דאבד ואח"כ נשבע דנגנב פטור מכפל [יצא ידי בעלים בראשונה] (רש"י - ובהודה חייב חומש ואשם)

נשבע דנגנב ונשבע דאבד ובאו עדים אקמייתא והודה אשנייה פטור מחומש [ממון דכפל פטור מחומש (ולא השבועה)], וספק אי אף בב' גברי

רש"י קז.

פקדון לר' חייא ב"ר - לרש"י - לא עשה לו טובה מעיז וחייב בכופר הכל

גמ' קח. - קח:

שומר ששילם - כפל שלו, וספק בהודה הגנב למפקיד וכפר לשומר אי פטור מכפל

[מפקיד חייב להחזיר טובה - והוי תביעה]

נשבע ואח"כ שילם - אביי - כפל למפקיד [אטרחיה בשבועה - לא מקני לו], רבא - לשומר
נשבע והודה הגנב לשומר וכפר לנפקד - רבא - פטור מכפל א"כ נשבע השומר לשקר [רש"י - לא
ניחא ששקרן ישמור, ואינה תביעה] (לרב טביומי - לשקר ספק לרבא [רש"י - סופו לשלם והוי
תביעה]),

ל"ג ברש"י - לשקר פטור [רמיה עליו לשלם] באמת חייב [אפטיר שומר],

וספק בלא הניחוהו לשקר

הוכר לסטים מזויין - שומר שכר חייב ויפרע מגנב

שומר חנם - אביי - יכול לישבע,

רבא - חייב [רש"י - מצוה לחזור אחר אבידה] א"כ קדם ונשבע (רש"י - קודם שהוכר)

החזיר לסטים לשומר ופשע - ספק אי כליא שמירתו

גמ' קח: - קי.

נשבע לאביו ומת והודה (רש"י - אחר שמת) -

משלם קרן וחומש (אפי' חלקו) ליורשים (לרש"י - דאביו) ויכול ללות ויפרעו מחלקו

כשאין יורש אחר יתן לצדקה ויאמר "זה גזל אבי"

ר' יוחנן - לר' יוסי הגלילי יכול למחול עצמו, לר"ע אפי' נגזל לא יכול למחול

רב ששת - אפי' לר' יוסי נגזל מוחל ולא עצמו א"כ זקף במלוה [רש"י - אפקי' מתורת גזילה -

כמחילה לאחר]

רבא - אפי' לר"ע נגזל מוחל לאחרים משא"כ בזקפו [רש"י - בלי מחילה גמורה עדיין תורת גזילה]

מודר הנאה מאביו יחזיר ליורשין, ואם אין לו מה יאכל לזה ונפרעין חלקו

לר' יוסי הגלילי (לר' יוחנן ורבא) גזל הגר לכהן רק כשהודה אחר מיתתו [קנאו ה']

גזל הגיורת לכהן [להשיב - המושב]

נותן לכהנים שבמשמר [מלבד איל הכיפורים] ואף כהן (לרש"י - מבני המשמר בשעת הודאה) שגזל [ג"ש

"לכהן לכהן" מכהן שפדה שדה אחוזה]

כהן ממשמר אחר שהביא קרבנו הקרבה שלו [ושרת] ובשר ועור שלו [קדשיו לו יהיה]

בע"מ - הקרבה למשמר, בשר ועור שלו [ראוי לאכילה] ול"ג ברש"י למשמר,

טמא - תמיד אין לו כלום

זקן וחולה שאוכל ע"י הדחק (אכילת גסה) - הקרבה למי שירצה [רש"י - חזי לעבודה משוי שליח],

בשר ועור למשמר

ק' ציבור כשהמשמר טמאים - הקרבה למי שירצה [דחויה], בשר ועור לבע"מ טהורים

כה"ג אונן - הקרבה למי שירצה [ראוי] ובשר ועור למשמר

רש"י קח:

לזה ובע"ח נפרעין - לרש"י - מן ההשבה ו"ג מן הירושה

גמ' קי. - קיא.

גזול הגר שמת כסף לבניו א"כ כבר בידי משמר [לו יהיה, אביי - כסף בלי אשם מכפר מחצה], אשם

יסתאב לנדבה

רבא - לא יצא בהחזירו בלילה, לחצאין, אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר [אשם קרייה]

בעי ש"פ לכל כהן [המושב] (מהרש"א - ורב זעירא חולק), וספק אם נתן למשמר קטנה שלא בשעתם

[מעיקרא להם קאי]

כהנים כמקבלי מתנות - ופטורין ממעשר בהמה, רבא - איסוה"נ אינו השבה (לרב זעירא - הרי הן לפניהן [זה המתנה])

החזרת קרן (ולא חומש [כמעילה]) מעכבת האשם [אשר יכפר בו - ועדיין לא כיפר]
אשם למשמר א' וכסף לב' - בשבוע דא' - חכמים - יתנו אשם לב' [קנס דקיבלו לפני כסף],
ר"י - יתנו כסף לא' [קנס דקיבלו שלא במשמרתם] ואם הגיע שבוע דב' - אשם לב' [אחולי],
הגיע שבוע דג' - כסף לא'; ואם הקריבו א' בפסול - עורו לא' ואשם שני לב'
בשבוע דב' - אשם לב'
כ"א במשמרתו - ר"י - כ"א זכה בשלו, רבנן - אשם לב'

החזרת קרן דמעילה מעכב אשם [איל "האשם" - מכבר] ולא החומש [איל האשם ונסלח לו]